

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף סא

מהרי"ל הלכות יום כפור

[יח] אמר מהר"י סג"ל שכל ימיו פליאה בעיניו מפני מה אנו מאריכין בפיוטים על שעיר הפנימי יותר מעל שעיר המשתלח, והלא הפנימי לא היה מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, שנאמר וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל (ויקרא טו, טז), ואותו עון לא נמצא האידנא דמקדש בעו"ה אינו¹, ושעיר המשתלח הוא המכפר על כל עבירות שנא' והתודה עליו את כל עונות בני ישראל (שם, כא). ואמר מהר"י סג"ל דנראה לו לתרץ דכפרת המשתלח תלויה בשעיר הפנימי דאי לא נעשה עבודת פנימי כתיקנה היתה מעכבת כפרת המשתלח², וכן איתא בהדיא בגמ' במס' יומא³. נמצא כל מה שמבקשים על הפנימי הרי הוא כדי להכשיר בו את המשתלח. ועוד תירץ מהר"י סג"ל דקדושת המקדש לא נתבטלה עדיין דכתיב והנשאו פתחי עולם (תהילים כד, ז), ר"ל שקדושתן לעולם, ולפיכך נקרא בית עולמים, נמצא הנכנס עדיין בטומאה במזיד חייב כרת. ובני ח"ל מבקשים להתכפר על בני ארץ ישראל אם טמאו המקדש דכל ישראל ערבים זהו לזה. וראיה דאומר כל אדם על חטא כסדרו אף אם ברור לו שלא עשה כמה עבירות הכלולים בו אלא מתפללין זה על זה. אומר בהסליחה מלאכות התבנית³.

שיעורי רבי משה שפירא – אגדות דרבב"ח

המהרי"ל מביא שבמנהגי אשכנז מזכירים בפיוטים על השעיר הנעשה בפנים ורק מיעוט מזער על שעיר המשתלח. ותמוה הדבר דשעיר המשתלח הוא על כל העבירות שבתורה, ושעיר הנעשה בפנים הוא רק על טומאת מקדש וקדשיו, ולמה נתייחדה תפילה לדבר זה דוקא? ויישב, ובתוספת ביאור, דכל עניין יוה"כ הוא טהרת הלב של ישראל, כל העבירות כולם יוה"כ מכפר, אבל יש עבירה אחת שהיא מתנגדת ליוה"כ בעצם וזה טומאת מקדש וקדשיו שהוא טומאת הלב של כלל ישראל. וא"כ יוה"כ יש בו כפרה לכל, אבל דבר אחד מתנגד ליוה"כ בעצם וצריך לתקנו באופן מיוחד וזהו טומאת מקדש וקדשיו שעומד כנגד טהרת הלב של ישראל. ודבר זה מראה עד כמה חמור הוא טומאת מקדש וקדשיו וכמה צריך להיזהר בזה ושלא ליכנס להר הבית בזמן הזה כלל וכלל.